

Т.О. Рибкіна

rybkina.tetiana@gmail.com

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

На сучасному етапі розвитку української держави дуже важливим є формування морального світогляду та збереження культурних надбань молодим поколінням, оскільки це є гарантією підтримки та підвищення моральної культури суспільства. Саме з дитинства закладається розуміння цінності історичного процесу, національних традицій, культурно-історичних пам'яток наших предків. Це знання формує самосвідомість і самоцінність дитини та її любов до родини і рідної землі, загальнолюдських цінностей.

Моральні якості особистості закладаються у процесі життя людини, яка знаходиться у межах певного соціокультурного середовища. Основою для формування цих якостей стають почуття любові та прихильності до своєї культури, свого народу почуття відповідальності за долю Батьківщини. Спостерігаючи за відношенням дорослих, спілкуючись із ними, дитина переймає закріплені у культурі способи взаємодії людей і дії з предметами, засвоює зразки норм поведінки, що стають основою ціннісної сфери особистості, яка формується.

Діти з психофізичними порушеннями в зв'язку з обмеженими можливостями пізнавальних процесів, слабкістю засвоєння загальних понять сприймають навчальну інформацію з певним відставанням. Починаючи з молодшого шкільного віку їх знання носять поверховий характер. Тому отримання знань та вмінь не може обмежитись оглядовими класними годинами, бесідами та короткими усними включеннями їх під час виховного процесу. Ця робота має бути цілісна і взаємопов'язана з оточуючим середовищем, плином світової культури та невід'ємно чітко виходити за межі спеціального закладу.

Важливим напрямком роботи щодо формування особистості дитини-інваліда є створення позитивного світобачення та закріплення його. Використовуючи різноманітні форми та методи роботи, дитину включають у суспільно-корисну діяльність з раннього віку, відповідно до його психофізичних можливостей на інтересів.

Форми позакласної та позашкільної виховної роботи є ефективними для створення умов соціального досвіду учнів спеціальних шкіл. З цією метою налагоджується взаємозв'язок з культурно-освітніми та науково-дослідними закладами міста, країни.

Згідно з визначенням законодавства, одними з таких закладів є музеї, «як культурно-освітні та науково-дослідні заклади, призначені не тільки для вивчення, збереження та використання пам'яток матеріальної та духовної

культури, але й для прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини».

Аналізуючи практику зарубіжної педагогіки, чітко помітно високу тенденцію розвитку цього виду групової роботи як навчання у рамках музеїв, артцентрів та авторських виставок мистецтв. Створюються нові течії та форми взаємодії з відвідувачами, трансформується стиль ведення екскурсій та методи викладення матеріалу[5, с.43].

Поняття музейної педагогіки було сформоване та введене в науковий обіг на початку ХХст. в Німеччині А. Лихварком, А. Рейхвеном, Г. Фройденталем [5, с.42].

За часів Радянського Союзу, на територіях республік цю течію підхопили С. Шатський, Л. Шлегер, А. Зеленко, М. Бартрам.

Сьогодні актуальні проблеми розвитку музейної педагогіки вивчають такі українські, російські та польські дослідники як Т. Белофастова, П. Бурдейний, Л. Гайда, Н. Ганусенко, О. Караманов, М. Костриця, І. Ласкій, П. Луньов, О. Ляпін, Л. Масол, І. Ткаченко, М. Струнка, О. Топилко, М. Трошина, М. Шельонга.

Проблемами виховання учнів з особливими потребами у корекційній педагогіці займались І. Бех, О. Вержиховська, А. Висоцька, І. Дмитрієва, Г. Дульнєв, М. Козленко, І. Колесник, В. Левицький, Н. Савінова, О. Рохліна.

Сучасні дослідники сутності та можливостей музейної педагогіки музей розглядають як освітню систему, де у роботі використовуються музейно-педагогічні програми, розроблюються методики, які переплітаються зі шкільною програмою та подані екскурсії інформаційно доповнюють почату роботу у межах освітнього закладу [4, с.556].

Практика свідчить, що існуюча методологія та форми роботи з відвідувачами музеїв в освітньому просторі на даному етапі малоефективна. Що вже говорити, про методи роботи з дітьми, які мають особливі потреби. А для них це продуктивний ресурс отримання і доповнення інформації. Музейна педагогіка має стати невід'ємною частиною у роботі з такими дітьми. Вона має зайняти місце медіатора, який надасть простір для активно-пошукової діяльності дітей, стане джерелом зустрічі дитини з чуттєвим сприйняттям, буде направлена на особистість та її розвиток, а не тільки на зорове знайомство з річчю. Музейна педагогіка має стати антропоцентричною у своїй роботі[1, с.234].

Це питання є актуальним для корекційної педагогіки. Емоційно-чутливе, тактильне сприйняття всіх речей, про які мовиться чи описується на заняттях у спеціальних школах усно, ніщо без поєднання з власним досвідом. У дитини має формуватися так звана «чуттєва грамотність».

До співпраці із музеями мають залучатися усі ступені освітніх закладів, починаючи з молодшої ланки, закінчуючи вищими навчальними закладами. Така співпраця існує в наш час, але, на жаль, має епізодичний та безсистемний характер.

Насьогодні музейна педагогіка в Україні розвивається із значним відставанням від зарубіжної. Останні 5-7 років про цю тему починають підіймати сучасні вчені та дослідники. Вже добре знайомі публікації Л. Гайди, О. Караманова, Н. Капустіна, В. Бекетова, Ю. Малієнко, І. Ласкій, Т. Лисенко, Т. Олексенко, Є. Павлютенкова, які досліджують, аналізують та висвітлюють проблеми і перспективи музейної педагогіки, оптимальні моделі та елементи музейно-педагогічних програм і проектів та форми організації взаємодії у музейному просторі.

Але ці роботи ще не торкаються питань освіти дітей з особливими потребами. Корекційні педагоги мають паралельно розробляти ефективні для кожної нозології форми і методи педагогічної взаємодії школи та музеїв. Ця робота не має бути локальною, а повинна стати загальною та прийнятою Міністерством освіти України базою для корекційних закладів усіх типів.

Отже, нове бачення музейної педагогіки має підхопити корекційна педагогіка, як одне з важливих напрямків трансформації у сучасному просторі освіти.

Література:

1. Гайда Л.А. Музейна педагогіка: пошук оптимальної моделі// Методологічні засади історичної освіти в контексті профілізації старшої школи: матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції (Кіровоград, 21-22 жовтня 2010р.). - Кіровоград: Видавництво КОШПО імені Василя Сухомлинського,2012.- ст.234-249.
2. Капустіна Н.І., Гайда Л.О. Психолого-соціологічні дослідження музейних програм і занять для школярів//музей і майбутнє: матеріали обл.наук.конф.-Дніпропетровськ,1998 – ст.28-36.
3. Караманов О.В. Музей-ВНЗ: принципи побудови інтегрованого заняття / О.В.Караманов // Матеріали звітних наукових конференцій кафедри загальної та соціальної педагогіки. – Львів: Вид-во ЛНУ ім.І.Франка,2011.-Вип.10- ст 33-36.
4. Караманов О.В. «Педагогічний марафон» як форма ефективної організації взаємодії з учнями у музейному просторі/ О.В. Караманов, І.В. Ласкій - // Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі: загальноукр .наук. конф.: збірник матеріалів. – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС,2009. – 608с.
5. Караманов О.В. Роль навчального середовища в реалізації музейно-педагогічних програм і проектів/О.В.Караманов//Постметодика.-2013.- №3.-с.41-44
6. Олексенко Т.Д. Підготовка студентів до впровадження музейної педагогіки в початковій школі / Т.Д. Олексенко. Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 6-7 травня 2010. – Херсон, 2010. – С. 209-213.

7. Юхневич М.Ю. Я поведу тебя в музей: Учебное пособие по музейной педагогике / М.Ю. Юхневич. Министерство культуры РФ, Рос. институт культурологии. – М., 2001. – 224 с.